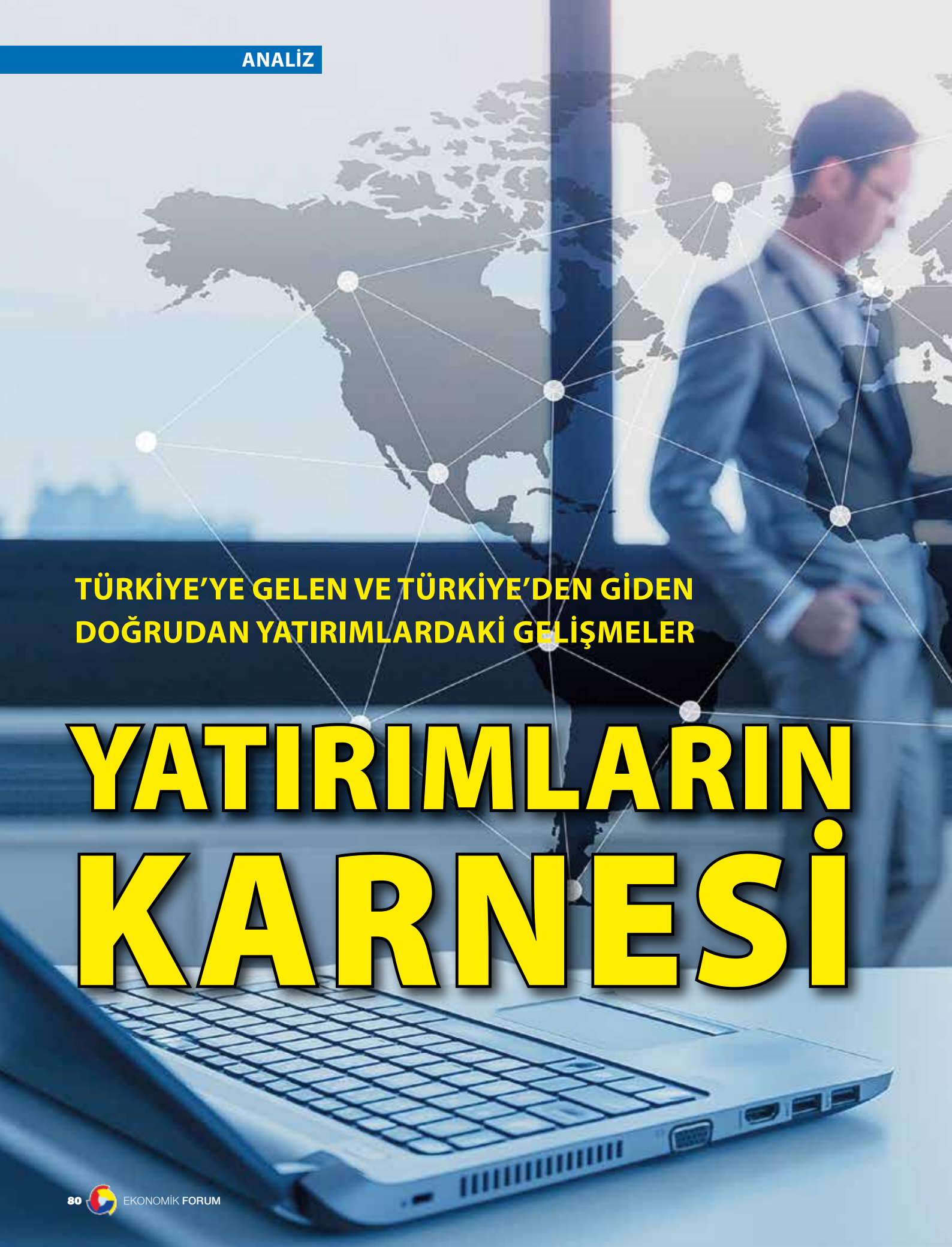

TÜRKİYE'YE GELEN VE TÜRKİYE'DEN GİDEN DOĞRUDAN YATIRIMLARDAKİ GELİŞMELER

YATIRIMLARIN KARNESİ

Fotoğraflar: Dünya Gazetesi Fotoğraf Arşivi

İÇ PAZARIN CAZİBESİ, İŞGÜCÜ MALİYETLERİ, VERGİSEL YÜKLER İŞGÜCÜNÜN SAHİP OLDUĞU BECERİ SETİ VE SİYASİ – EKONOMİK İSTİKRAR GİBİ PEK ÇOK UNSUR YATIRIMLARI DOĞRUDAN ETKİLİYOR. TEPAV DA "TÜRKİYE'YE GELEN VE TÜRKİYE'DEN GİDEN DOĞRUDAN YATIRIMLARDAKİ GELİŞMELER" BAŞLIKLI ARAŞTIRMASINDA YATIRIMLARI MERCEK ALTINA ALDI.

Yurt dışına giden (ODI[1]) ve yurt içine gelen (FDI[2]) doğrudan yatırımların nasıl seyrettiğini, ODI/FDI oranı üzerinden izlemek mümkün. Bu oran basit bir bölme işlemi ile elde edilse de aslında Türkiye'nin yatırım ortamına ilişkin önemli ipuçları vermektedir. Çünkü yatırımcıların kararları, iç pazarın cazibesi, işgücü maliyetleri, vergisel yükler, işgücünün sahip olduğu beceri seti ve siyasi – ekonomik istikrar gibi pek çok unsurdan etkilenmektedir. Dolayısıyla ODI/FDI oranındaki yükseliş, bir ülkenin yatırımcılar için cazibesini yitirmeye başladığını veya ülkeden giden yatırımların gelen yatırımlara göre daha hızlı arttığını anlatan bir gösterge olarak değerlendirilmelidir.

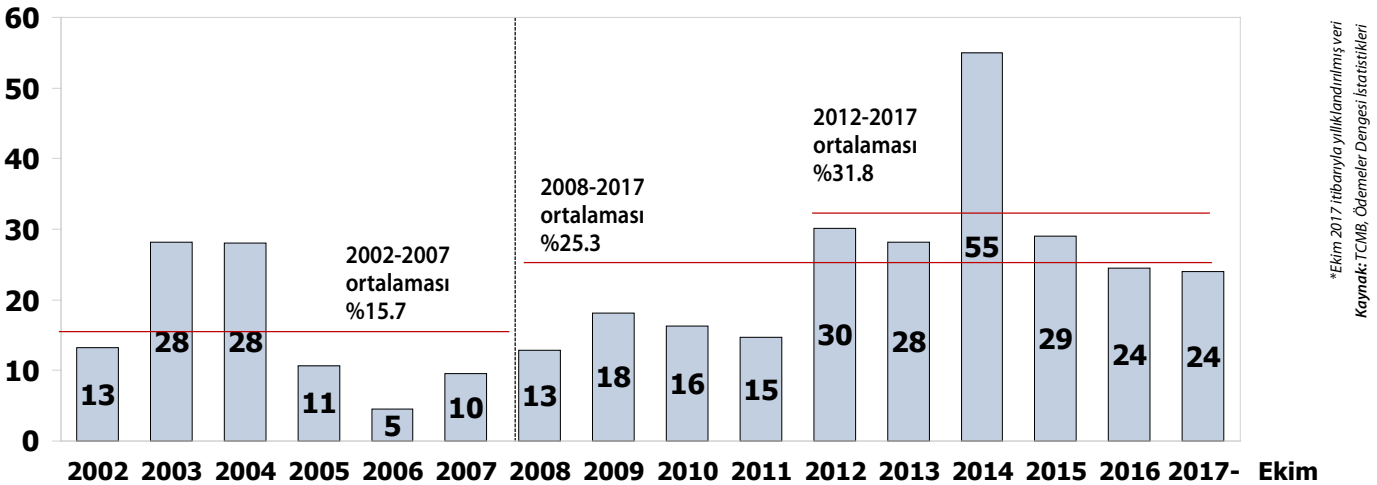
2000'li yıllara kadar neredeyse yatay bir seyir izleyen yurt içinde doğrudan yatırımlar, 2003 yılından sonra dalgalı bir seyir izlemeye başlamış ve Ekim 2017[3] itibarıyla da yaklaşık 11.2 milyar ABD doları seviyesinde gerçekleşmiştir.

2002'den itibaren yükselişe geçti

Türkiye'den giden doğrudan yatırımlar ise 2002 yılından itibaren hızla yükselmiş ve Ekim 2017 itibarıyla 2.7 milyar ABD Doları seviyesine ulaşmıştır. Doğrudan yatırımların yurt içi hâsılaya (GSYİH) oranına 2006-2016 dönemi itibarıyla bakıldığında, FDI/GSYİH oranının %3.7'den %1.5'e düştüğü, ODI/GSYİH oranının ise %0.2'den %0.4'e yükseldiği görülmektedir.

Şekil 1, Türkiye'nin giden yatırımlarının gelen yatırımlara oranının uzun dönem

Şekil 1: Türkiye'den giden ve Türkiye'ye gelen yatırımların oranı (%, yıllık) (2002-2017*)

*Ekim 2017 itibarıyla yıllıklandırılmış veri
Kaynak: TCMB, Ödemeler Dengesi İstatistikleri

ortalamasının üzerinde olduğunu göstermektedir. 2002-2017 döneminde %21.7 olan ODI/FDI oranı, Ekim 2017 itibarıyla %24 seviyesinde gerçekleşmiştir.

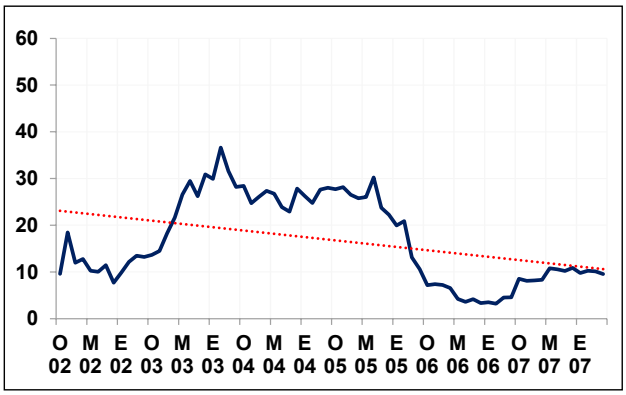
ODI/FDI oranı alt dönemler itibarıyla incelendiğinde, 2002-2007 dönemindeki azalan trendin, 2008-2016 döneminde yön değiştirerek artışa geçtiği dikkat çekmektedir. Söz konusu oranın bu dönemlerdeki ortalamasına bakıldığında 2002-2007 döneminde gerçekleşen %15.7'lik seviyenin, 2008-2017 döneminde %25.3'e, 2012-2017 döneminde ise %31.8'e yükseldiği görülmektedir. Son yıllarda ODI/FDI oranında gerçekleşen bu yükseliş, bir yandan Türkiye'nin doğrudan yatırımlar için cazibesini kaybetmeye başladığını gösterirken, bir yandan da yurt içindeki yerleşiklerin yurt dışındaki fırsatları daha yakından takip etmeye başladığına işaret etmektedir. Yakın dönem (2012-2017) ortalamasının uzun dönem (2002-2017) ortalamasının yaklaşık 10 yüzde puan üzerinde olması, bu göstergeyi dikkatle izlemeye devam etmemiz gerektiğini de ortaya koymaktadır (Şekil 1 ve Şekil 2).

Yatırımlardaki trend değişikliği

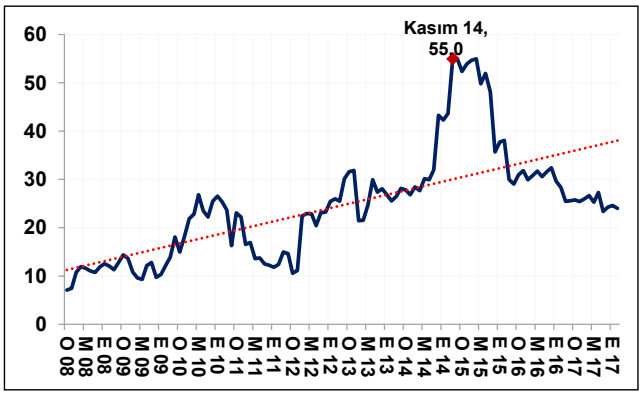
Türkiye'nin bu iki dönemdeki büyüme performansı, doğrudan yatırımlardaki trend değişikliğinin açıklayıcı nedenlerinden biri olabilir. 2002-2007 döneminde %7.1 olan ortalama büyüme oranının, 2008-2016 döneminde %4.8'e gerilemesi ve aynı zamanda bu dönemlerdeki büyüme oynaklığı katsayısının da 1.6'dan 4.5'e çıkması, Türkiye'ye

Şekil 2: Türkiye'den giden ve Türkiye'ye gelen yatırımların oranı (%) (12-aylık kümülatif verilere göre)

Türkiye'den giden doğrudan yatırımların Türkiye'ye gelen doğrudan yatırımlara oranı (% aylık) (2002 – 2007)

Türkiye'den giden doğrudan yatırımların Türkiye'ye gelen doğrudan yatırımlara oranı (% aylık) (2008 – Ekim 2017)

Not: Kırmızı çizgiler trendi göstermektedir.
***Kaynak:** TCMB, Ödemeler Dengesi İstatistikleri*

Tablo 1: ODI ve FDI düzeyi (Milyon ABD Doları)																
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
ODI	143	480	780	1,064	924	2,106	2,549	1,553	1,482	2,370	4,106	3,627	7,047	5,095	3,147	2,676
FDI	1,082	1,702	2,785	10,031	20,185	22,047	19,851	8,585	9,099	16,182	13,628	12,896	12,828	17,550	12,854	11,166
	13.2%	28.2%	28.0%	10.6%	4.6%	9.6%	12.8%	18.1%	16.3%	14.6%	30.1%	28.1%	54.9%	29.0%	24.5%	24.0%

Kaynak: *TCMB, Ödemeler Dengesi İstatistikleri*

**Ekim 2017 itibarıyla yıllıklandırılmış veri*

yatırım yapmak isteyen yerli ve yabancıları tedirgin etmiş gibi görünmektedir.

Veriler aylık frekansta incelendiğinde ise esas yükselişin 2014 yılı ikinci yarısında olduğu görülmektedir. Kasım 2014'te %55'e ulaşarak zirve yapan ODI/FDI oranında izleyen aylarda düşüş gözlenmiştir. Kasım 2014'ten sonra FDI'ın düzey olarak artmaya devam etmesine karşın ODI'da düşüş yaşanması 2015 yılında oranın hızlı bir şekilde düşmesine neden olmuştur[4].

2002-2017 dönemini kapsayan kümülatif verilere göre giden doğrudan yatırımların ülkelere göre dağılımına bakıldığında Hollanda, Azerbaycan ve ABD'nin öne çıktığı görülmektedir.

İlk beşte yer alan ülkeler değişmedi

Bu dönemde yurt içindeki yerleşiklerin yurt dışında yaptıkları yaklaşık 39 milyar dolarlık doğrudan yatırımın %27.1'i Hollanda'ya, %16.4'ü Azerbaycan'a ve %11.9'u da ABD'ye gitmiştir. Giden yatırımların ülkelere göre dağılımı daha yakın bir dönem için incelendiğinde de ilk beşte yer alan ülkelerin

Tablo 2: Yurt içinde yerleşik kişilerin yurt dışındaki doğrudan yatırımlarının ülkelere göre dağılımı (%)								
	2002-2017* Kümülatif			2017 Ocak-Ekim Kümülatif			2016 Ocak-Ekim Kümülatif	
1	Hollanda	27.1%		ABD	27.3%		ABD	27.9%
2	Azerbaycan	16.4%		Hollanda	24.7%		Hollanda	26.8%
3	ABD	11.9%		İngiltere	10.1%		İngiltere	10.5%
4	İngiltere	5.7%		Azerbaycan	9.8%		Azerbaycan	8.7%
5	Almanya	5.6%		Almanya	5.6%		Almanya	4.1%
6	Malta	3.2%		Birleşik Arap Emirlikleri	2.6%		Romanya	1.9%
7	Lüksemburg	3.0%		Cezayir	1.7%		Lüksemburg	1.8%
8	Rusya	2.2%		Bulgaristan	1.6%		Birleşik Arap Emirlikleri	1.3%
9	İsviçre	2.0%		Kazakistan	1.3%		Arnavutluk	1.3%
10	İrlanda	1.9%		İsveç	1.3%		İtalya	1.2%
11	Kazakistan	1.3%		İsviçre	1.1%		İsviçre	1.0%
12	Avusturya	1.1%		Lüksemburg	0.9%		Cezayir	1.0%
13	İtalya	1.0%		İtalya	0.9%		Kazakistan	1.0%
14	Birleşik Arap Emirlikleri	1.0%		Portekiz	0.9%		Fransa	1.0%
15	Irak	0.9%		Fransa	0.9%		Çin	0.9%
	Giden doğrudan yatırım toplamı (milyon $)	39,238		Giden doğrudan yatırım toplamı (milyon $)	2,510		Giden doğrudan yatırım toplamı (milyon $)	2,480

Not: *Gölgeli satırlar her üç dönemde de ilk on beşte yer alan ülkeleri temsil etmektedir.*

Kaynak: *TCMB, Ödemeler Dengesi İstatistikleri *Ekim 2017 itibarıyla*

değişmediği görülmektedir. 2017 Ocak-Ekim dönemi için on aylık kümülatif veriler incelendiğinde, 2016 yılının aynı dönemine göre düzey veya yatırımların ülkelere dağılımı bağlamında önemli bir farklılaşma olmadığı görülmektedir. 2017 Ocak-Ekim döneminde giden yatırımlar 30 milyon dolar artmış ve 2.5 milyar dolar düzeyinde gerçekleşmiştir. Bu dönemde yurt dışında yapılan doğrudan yatırımların ülkelere dağılımı da 2016 yılının aynı dönemine göre değişmemiş ve ABD, Hollanda, İngiltere yatırımların öncelikli destinasyonları arasında yer almıştır. 2017 Ocak-Ekim dönemindeki 2.5 milyar dolarlık yatırımın %27.3'ü ABD'ye, %24.7'si Hollanda'ya ve %10.1'i de İngiltere'ye gitmiştir. 2016 Ocak-Ekim döneminde ise yatırımların sırasıyla ABD (%27.9), Hollanda (%26.8) ve İngiltere'ye (%10.5) gittiği görülmektedir (Tablo 2).

2002-2017 dönemini kapsayan kümülatif verilere göre gelen doğrudan yatırımların ülkelere göre dağılımına bakıldığında Hollanda, ABD, Avusturya, İngiltere ve Lüksemburg'un öne çıktığı görülmektedir. Bu dönemde yurt dışındaki yerleşiklerin yurt içine yaptıkları yaklaşık 145.5 milyar dolarlık doğrudan yatırımın %16.3'ü Hollanda'dan, %7.8'i ABD'den, %6.9'u Avusturya'dan, %6.7'si İngiltere'den ve %6.3'ü Lüksemburg'dan gelmiştir. Gelen yatırımların ülkelere göre dağılımı daha yakın bir dönem için incelendiğinde tablonun uzun dönemli kümülatif verilere göre biraz değiştiği görülmektedir. 2017 Ocak-Ekim dönemi on aylık kümülatif verilerine göre gelen yatırımlar yaklaşık 430 milyon dolar artmış ve 5.4 milyar dolar düzeyinde gerçekleşmiştir. 5.4 milyar dolarlık yatırımın %29.4'ü Hollanda'dan, %18.5'i İspanya'dan ve %9.1'i Azerbaycan'dan gelmiştir. 2016 Ocak-Ekim döneminde ise yatırımların sırasıyla Rusya (%14.5), Hollanda (%11.5) ve İngiltere'den (%8.4) geldiği görülmektedir. Bunun yanı sıra 2016 yılına kıyasla 2017 yılında ilk üçte yer alan ülkelerin gelen toplam yatırımlar içindeki payının %34.4'ten %57.1'e çıktığı da dikkat çekmektedir (Tablo 3).

Tablo 3: Yurt dışında yerleşik kişilerin yurt içindeki doğrudan yatırımlarının ülkelere göre dağılımı (%)

	2002-2017* Kümülatif		2017 Ocak-Ekim Kümülatif		2016 Ocak-Ekim Kümülatif	
1	Hollanda	16.3%	Hollanda	29.4%	Rusya	14.5%
2	ABD	7.8%	İspanya	18.5%	Hollanda	11.5%
3	Avusturya	6.9%	Azerbaycan	9.1%	İngiltere	8.4%
4	İngiltere	6.7%	Avusturya	5.5%	Azerbaycan	8.3%
5	Lüksemburg	6.3%	Japonya	5.0%	Almanya	7.2%
6	Almanya	6.3%	Almanya	4.3%	Avusturya	6.7%
7	İspanya	5.9%	Belçika	4.2%	Japonya	6.2%
8	Belçika	5.8%	İngiltere	3.0%	İspanya	6.0%
9	Fransa	4.8%	ABD	2.5%	ABD	5.6%
10	Yunanistan	4.7%	İtalya	2.1%	İsviçre	4.5%
11	Rusya	3.9%	Çin	2.1%	Lüksemburg	4.2%
12	Azerbaycan	3.7%	Fransa	1.9%	Lübnan	3.0%
13	Birleşik Arap Emirlikleri	2.9%	Lüksemburg	1.8%	Katar	2.5%
14	İtalya	2.1%	Katar	1.7%	İtalya	1.5%
15	Japonya	1.8%	Çek Cumhuriyeti	1.2%	Fransa	1.4%
	Gelen doğrudan yatırım toplamı (milyon $)	145,494	Gelen doğrudan yatırım toplamı (milyon $)	5,430	Gelen doğrudan yatırım toplamı (milyon $)	4,999

Not: *Gölgeli satırlar her üç dönemde de ilk on beşte yer alan ülkeleri temsil etmektedir.*

Kaynak: *TCMB, Ödemeler Dengesi İstatistikleri *Ekim 2017 itibarıyla*

Tablo 4: Yurt içinde yerleşik kişilerin yurt dışındaki doğrudan yatırımlarının sektörlere göre dağılımı (%)

	2002-2017* Kümülatif		2017 Ocak-Ekim Kümülatif	
	İMALAT	**26.6%**	**İMALAT**	**10.4%**
	FİNANS VE SİGORTA FAALİYETLERİ	**17.4%**	**FİNANS VE SİGORTA FAALİYETLERİ**	**9.7%**
1	Madencilik ve Taşocakçılığı	28.2%	Madencilik ve Taşocakçılığı	32.5%
2	Gıda, İçecek ve Tütün Ürünleri İmalatı	11.1%	Gayrimenkul Faaliyetleri	20.1%
3	Holding Şirketlerinin Faaliyetleri	9.5%	Holding Şirketlerinin Faaliyetleri	7.6%
4	Parasal Aracı Kuruluşların Faaliyetleri (Bankalar)	6.8%	İnşaat	5.9%
5	Gayrimenkul Faaliyetleri	5.8%	Ulaştırma ve Depolama	4.3%
6	Bilgi ve İletişim	5.3%	Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri	4.3%
7	İnşaat	4.6%	Bilgi ve İletişim	4.1%
8	Ulaştırma ve Depolama	4.3%	Toptan ve Perakende Ticaret	3.8%
9	Diğer Metalik Olmayan Mineral Ürünlerin İmalatı	3.4%	Diğer Metalik Olmayan Mineral Ürün. İmal.	2.2%
10	Tekstil ve Giyim Eşyaları İmalatı	3.4%	Diğer Hizmet Faaliyetleri	2.0%
11	Toptan ve Perakende Ticaret	1.9%	Parasal Aracı Kuruluşların Faaliyetleri (Bankalar)	1.6%
12	Makina ve Teçhizat (Başka Yerde Sınıflandırılmamış) İmalatı	1.7%	Tekstil ve Giyim Eşyaları İmalatı	1.5%
13	Elektrik, Gaz, Buhar ve İklimlendirme Üretimi ve Dağıtımı	1.7%	Bilgisayarların, Elektrik-Elektronik ve Optik Ürün. İmal.	0.9%
14	Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri	1.6%	Kimyasalların, Kimyasal Ürün. ve Temel Ecz. Ürün.	0.9%
15	Bilgisayarların, Elektrik-Elektronik ve Optik Ürünlerin İmalatı	1.6%	Kağıt ve Kağıt Ürün. İmlt. ve Kayıtlı Medy. Basıl.	0.8%
	Giden doğrudan yatırım toplamı (milyon $)	**39,238**	**Giden doğrudan yatırım toplamı (milyon $)**	**2,510**

Yatırımın %56.5'i sınai sektörlerde

2002-2017 dönemini kapsayan kümülatif verilere göre "GİDEN" doğrudan yatırımların sektörlere göre dağılımına bakıldığında bu dönemdeki yaklaşık 39 milyar dolarlık yatırımın %56.5'inin sınai sektörlerde, %43.3'sinin hizmetler sektöründe ve %0.3'ünün de tarım sektöründe gerçekleştiği görülmektedir. Alt sektörler itibarıyla öne çıkan sektörler incelendiğinde ise aynı dönemde giden doğrudan yatırımların %28.2'sinin madencilik ve taşocakçılığı, %26.6'sının ise imalat sanayi sektörlerine yönelik olduğu dikkat çekmektedir. Finans ve sigorta faaliyetleri (%17.4) öne çıkan diğer sektörlerdendir. "Holding şirketlerinin faaliyetleri", finans ve sigorta faaliyetleri içinde en büyük paya sahip olan alt sektördür. Toplam finans ve sigorta faaliyetleri sektöründeki doğrudan yatırımın %55'i holding şirketlerinin faali-

Tablo 5: Yurt dışında yerleşik kişilerin yurt içindeki doğrudan yatırımlarının sektörlere göre dağılımı (%)

	2002-2017* Kümülatif		2017 Ocak-Ekim Kümülatif	
	FİNANS VE SİGORTA FAALİYETLERİ	**35.1%**	**FİNANS VE SİGORTA FAALİYETLERİ**	**26.2%**
	İMALAT	**23.6%**	**İMALAT**	**18.1%**
1	Parasal Aracı Kuruluşların Faaliyetleri (Bankalar)	27.4%	Parasal Aracı Kuruluşların Faaliyetleri (Bankalar)	20.2%
2	Elektrik, Gaz, Buhar ve İklimlendirme Üretimi ve Dağıtımı	12.3%	Elektrik, Gaz, Buhar ve İklimlendirme Üretimi ve Dağıtımı	17.1%
3	Bilgi ve İletişim	8.5%	Ulaştırma ve Depolama	14.2%
4	Gıda, İçecek ve Tütün Ürünleri İmalatı	5.8%	Bilgi ve İletişim	10.0%
5	Toptan ve Perakende Ticaret	5.6%	Toptan ve Perakende Ticaret	7.3%
6	Sigorta, Reasürans ve Emeklilik Fonları (Zorunlu Sosyal Güvenlik Hariç)	5.4%	Holding Şirketlerinin Faaliyetleri	5.3%
7	Ulaştırma ve Depolama	4.1%	Kauçuk ve Plastik Ürünleri İmalatı	4.5%
8	Kimyasalların, Kimyasal Ürün. ve Temel Eczacılık Ürün. ile Malz.rinin İmal.	3.7%	Bilgisayarların, Elektrik-Elektronik ve Optik Ürünlerin İmalatı	3.1%
9	Kok Kömürü ve Rafine Edilmiş Petrol Ürünleri İmalatı	3.0%	Gıda, İçecek ve Tütün Ürünleri İmalatı	3.0%
10	İnşaat	2.8%	İnşaat	2.8%
11	Ana Metal Sanayii ve Fabrikasyon Metal Ürün. İmal. (Makine Teçhizat Hariç)	2.5%	Kimyasalların, Kimyasal Ürün. ve Temel Eczacılık Ürün. ile Malz.rinin İmal.	2.1%
12	Bilgisayarların, Elektrik-Elektronik ve Optik Ürünlerin İmalatı	2.4%	Kağıt ve Kağıt Ürünleri İmalatı ve Kayıtlı Medyanın Basılması ve Çoğaltılması	1.7%
13	Gayrimenkul Faaliyetleri	2.0%	Ana Metal Sanayii ve Fabrikasyon Metal Ürün. İmal. (Makine Teçhizat Hariç)	0.9%
14	Madencilik ve Taşocakçılığı	1.9%	İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri	0.8%
15	Holding Şirketlerinin Faaliyetleri	1.5%	Tekstil ve Giyim Eşyaları İmalatı	0.7%
	Gelen doğrudan yatırım toplamı (milyon $)	**145,494**	**Gelen doğrudan yatırım toplamı (milyon $)**	**5,430**

2016 Ocak-Ekim Kümülatif	
FİNANS VE SİGORTA FAALİYETLERİ	**18.1%**
İMALAT	**15.7%**
Madencilik ve Taşocakçılığı	37.2%
Gayrimenkul Faaliyetleri	11.8%
Holding Şirketlerinin Faaliyetleri	9.9%
Diğer Finansal Hizmet Faaliyetleri	6.6%
Tekstil ve Giyim Eşyaları İmalatı	4.0%
İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri	3.3%
Toptan ve Perakende Ticaret	3.3%
Diğer Metalik Olmayan Mineral Ürünlerin İmalatı	3.2%
Bilgi ve İletişim	2.6%
Ulaştırma ve Depolama	2.0%
Gıda, İçecek ve Tütün Ürünleri İmalatı	1.9%
Parasal Aracı Kuruluşların Faaliyetleri (Bankalar)	1.6%
Elektrik, Gaz, Buhar ve İklimlendirme Üretimi ve Dağıtımı	1.5%
Kok Kömürü ve Rafine Edilmiş Petrol Ürünleri İmalatı	1.5%
Diğer Hizmet Faaliyetleri	1.3%
Giden doğrudan yatırım toplamı (milyon $)	**2,480**

***Not:** Gölgeli satırlar her üç dönemde de ilk on beşte yer alan sektörleri temsil etmektedir.*
***Kaynak:** TCMB, Ödemeler Dengesi İstatistikleri *Ekim 2017 itibarıyla*

yetlerinden oluşmaktadır. Giden doğrudan yatırımların sektörel dağılımına daha yakın bir dönem için bakılırsa, 2017 Ocak-Ekim dönemindeki 2.5 milyar dolarlık doğrudan yatırımın %56.1'i hizmetler sektöründe (bir önceki yılın aynı dönemine kıyasla 11 yüzde puan artış), %43.5'i de sınai sektörlerde (bir önceki yılın aynı dönemine kıyasla 11 yüzde puan azalış) gerçekleşmiştir. Alt sektörler itibarıyla bakıldığında 2.5 milyar dolarlık giden doğrudan yatırımın %32.5'inin madencilik ve taşocakçılığı sektöründe, %20.1'inin gayrimenkul faaliyetlerinde ve %10.4'ünün de imalat sektöründe gerçekleştiği anlaşılmaktadır. Bir önceki yılın aynı dönemine bakıldığında da %37.2'lik payı ile madencilik ve taşocakçılığı sektörünün yine ilk sırada yer aldığı dikkat çekmektedir (Tablo 4).

2016 Ocak-Ekim Kümülatif	
İMALAT	**30.8%**
FİNANS VE SİGORTA FAALİYETLERİ	**20.2%**
Parasal Aracı Kuruluşların Faaliyetleri (Bankalar)	14.5%
Elektrik, Gaz, Buhar ve İklimlendirme Üretimi ve Dağıtımı	12.3%
Ana Metal Sanayii ve Fabrikasyon Metal Ürün. İmal. (Makine Teçhizat Hariç)	11.9%
Ulaştırma ve Depolama	10.0%
Gıda, İçecek ve Tütün Ürünleri İmalatı	6.6%
Toptan ve Perakende Ticaret	6.5%
İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri	5.2%
İnşaat	4.4%
Gayrimenkul Faaliyetleri	4.4%
Bilgisayarların, Elektrik-Elektronik ve Optik Ürünlerin İmalatı	3.7%
Kimyasalların, Kimyasal Ürün. ve Temel Eczacılık Ürün. ile Malz.rinin İmal.	3.0%
Holding Şirketlerinin Faaliyetleri	2.9%
Sigorta, Reasürans ve Emeklilik Fonları (Zorunlu Sosyal Güvenlik Hariç)	2.2%
Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri	2.0%
Kauçuk ve Plastik Ürünleri İmalatı	1.7%
Gelen doğrudan yatırım toplamı (milyon $)	**4,999**

***Kaynak:** TCMB, Ödemeler Dengesi İstatistikleri *Ekim 2017 itibarıyla*
***Not:** Gölgeli satırlar her üç dönemde de ilk on beşte yer alan sektörleri temsil etmektedir.*

Gelen doğrudan yatırımların sektörlere göre dağılımı

2002-2017 dönemini kapsayan kümülatif verilere göre "GELEN" doğrudan yatırımların sektörlere göre dağılımına bakıldığında bu dönemdeki yaklaşık 145.5 milyar dolarlık yatırımın %61.8'inin hizmetler sektöründe, %37.9'unun sınai sektörlerde ve %0.3'ünün de tarım sektöründe gerçekleştiği görülmektedir. Alt sektörler itibarıyla öne çıkan sektörler incelendiğinde ise aynı dönemde gelen doğrudan yatırımların %35.1'inin finans ve sigorta faaliyetleri ve %23.6'sının da imalat sektörlerine yönelik olduğu dikkat çekmektedir. "Parasal aracı kuruluşların faaliyetleri", finans ve sigorta faaliyetleri içinde en büyük paya sahip olan alt sektördür. Toplam finans ve sigorta faaliyetleri sektörüne gelen doğrudan yatırımların %78'i (toplam gelen doğrudan yatırımların ise %27.4'ü) parasal aracı kuruluşların faaliyetlerinden oluşmaktadır. Gelen doğrudan yatırımların sektörel dağılımına daha yakın bir dönem için bakıldığında ilk üç sektörde bir değişiklik olmadığı anlaşılmaktadır.

2017 Ocak-Ekim dönemindeki 5.4 milyar dolarlık doğrudan yatırımın %64.1'i hizmetler sektöründe (bir önceki yılın aynı dönemine kıyasla 8.4 yüzde puan artış), %35.5'i de sınai sektörlerde (bir önceki yılın aynı dönemine kıyasla 8.2 yüzde puan azalış) gerçekleşmiştir. Alt sektörler itibarıyla bakıldığında sırasıyla, finans ve sigorta faaliyetleri (%26.2), imalat (%18.1) ve elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı (%17.1) sektörleri öne çıkmaktadır (Tablo 5).

***Kaynak:** TEPAV - Makroekonomi Çalışmaları Programı Türkiye'ye Gelen ve Türkiye'den Giden Doğrudan Yatırımlardaki Gelişmeler (Ekim 2017)*
[1] ODI: Outward foreign direct investment
[2] FDI: Inward foreign direct investment
[3] Ekim 2017 itibarıyla yıllıklandırılmış veri
[4] Temmuz 2015'te gelen yatırımlarda bir önceki aya kıyasla yaklaşık %18'lik bir artış yaşandığı dikkat çekmektedir. Bu hızlı artış, Garanti Bankası'nın ilave %15'lik hissesinin daha İspanyol BBVA'ya (Banco Bilbao Vizcaya Argentaria'ya) satılmasından kaynaklanmıştır.